

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/nauka-i-edukacja/edukacja-1/przystanek-historia/249003,Kpt-Tadeusz-Gajda-Tarzan.html>

21.10.2026, 03:10

Kpt. Tadeusz Gajda „Tarzan”

14 października 1946 r. przed plutonem egzekucyjnym stanął kpt. Tadeusz Gajda „Tarzan”, dowódca oddziału PAS-NZW.

14.10.2026

WALCZĄC DO KOŃCA...

14 PAŹDZIERNIKA
80. ROCZNICA ŚMIERCI
TADEUSZA GAJDY „TARZANA”

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Krakowie

Tadeusz Gajda pochodził z Charzewic. Dziś jest to część Stalowej Woli. Był synem Józefa Gajdy, urzędnika pocztowego z Niska, weterana walk z Ukraińcami z lat 1918-1919 oraz wojny polsko-

bolszewickiej. Przed wojną skończył w Nisku 4 klasy gimnazjum. Od 1941 r. należał do Narodowej Organizacji Wojskowej. Służył w Placówce NOW-AK Nisko, a później w oddziale partyzanckim por. Franciszka Przysiężniaka „Ojca Jana”. Brał udział w jednej z najsłynniejszych bitew partyzanckich z Niemcami na Porytowym Wzgórzu w czerwcu 1944 r.

W październiku 1944 r. za wiedzą przełożonych Gajda zgłosił się do „ludowego” Wojska Polskiego, skąd zdezerterował w lutym 1945 r. Powrócił do narodowej partyzantki w rodzinnych stronach, funkcjonującej wówczas formalnie w ramach Narodowego Zjednoczenia Wojskowego. Od maja 1945 r. był komendantem NZW na powiat Tarnobrzeg. Osobiście dowodził też oddziałem partyzanckim, z którym przeprowadził szereg akcji w wioskach między Wisłą a Sanem. W lutym został komendantem Pogotowia Akcji Specjalnej (PAS) w Inspektoracie NZW „Maria”, obejmującym powiaty tarnobrzegi, mielecki i dębicki.

Gajda był również zaangażowany w budowę PAS NZW w Tarnowie. Pozyskał do współpracy grono doświadczonych, choć w większości młodych konspiratorów, byłych akowców, częściowo związanych już ze strukturami WiN. Przeprowadził z nimi kilka akcji w rejonie Tarnowa. Późną wiosną z grupą najbliższych współpracowników przeniósł się na wiejską kwaterę w rejonie Iwkowej na Pogórzu Wiśnickim, u stóp Beskidów, gdzie bliżej było do granicy i gdzie teren bardziej sprzyjał walce partyzanckiej. Niestety jeden z jego żołnierzy, Wiesław Budzik „Roland”, wpadł w ręce bezpieki. Stosując tortury bezpieka uzyskała informacje pozwalające na rozbięcie zarówno części tarnowskiego WiN, jak i PAS NZW.

Tadeusz Gajda został aresztowany 7 sierpnia 1946 r. Był sądzony wraz ze swoimi współpracownikami oraz działaczami tarnowskiego WiN. Spośród 20 oskarżonych, siedmiu usłyszało wyroki śmierci. Nie ułaskawiono trzech: Tadeusza Gajdy, wspomnianego Wiesława Budzika oraz kierownika Inspektoratu Brygad Wywiadowczych WiN w Tarnowie Kazimierza Orczewskiego „Koziorożca”. Pierwszy z nich zginął Gajda, rozstrzelany w więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie 14 października 1946 r. Pozostawił żonę i dwójkę małych dzieci – dwuletniego syna i roczną córkę.

Jego ciało zostało pochowane potajemnie na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie. Dzięki pracy IPN udało się w 2017 r. odnaleźć i ekshumować, a następnie zidentyfikować szczątki „Tarzana”. Uroczysty pogrzeb odbył się 5 października 2019 r. w Stalowej Woli.

Tekst Michał Wenklar

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kraków

Żołnierze Wyklęci

Artykuł